

KISWAHILI

KARATASI YA 3

FASIHI

Maagizo

- (a) Jibu maswali manne pekee katika kijitabu cha majibu ulichopewa.
- (b) Swali la kwanza ni la lazima.
- (c) Maswali hayo mengine matatu yachaguliwe kutoka sehemu nne zilizobaki, yaani; Tamthilia, Riwaya, Hadithi Fupi na Fasihi Simulizi.
- (d) Usijibu maswali mawili kutoka kwa sehemu moja.
- (e) Karatasi hii ina kurasa 4 zilizopigwa chapa.
- (f) Watahiniwa ni lazima wahakikishe kwamba kurasa zote zimepigwa chapa sawasawa na maswali yote yamo.

SEHAMU 4: USHAIRI (ALAMA 20)

1. (Lazima)

Soma shairi hili kisha ujibu maswali yanayofuata.

Dhamiri yangu

Dhamiri imenifunga shingoni.

Name kama mbuzi nimefungwa

Kwenye mti wa utu. Kamba ni fupi

Na nimekwishachora duara.

Majani niwezayo kufikia yote nimekula.

Ninaona majani mengi mbele yangu

Lakini siwezi kuyafikia: kamba, kamba

Oh! Nimefungwa kama mbwa.

Nami kwa mbaya bahati, katika

Uhuru kupigania, sahani ya mbingu

Nimeipiga teke na niigusapo kwa mdomo

Mbali zaidi inakwenda na siwezi tena.

Kuifikia na nilipofungwa

Nimekwishapachafua na kuhama siwezi.

Kamba isoyoonekana haikatiki

Name sasa sitaki ikatike, maana,

Mbuzi wa kamba alipofunguliwa, mashamba

Aliharibu na mbwa aliuma watu

Ninamshukuru aliyenifunga hapa

Lakini lazima nitamke kwa nguvu

“Hapa nilipo sina uhuru”.

(E. Kezilahabi)

(a) Taja mambo manne ambayo mshairi analalamikia. (alama 4)

(b) Kwa nini mshairi haoni haja ya yeye kuwa huru? (alama 2)

(c) Eleza maana ya mshororo ufuatao kama ulivyotumika katika shairi.

“Kamba isiyoonekana haikatiki.” (alama 2)

(d) Taja na utoe mifano ya aina mbili za tamathali zilizotumika katika shairi hili. (alama 4)

(e) Kwa kutoa mifano miwili, eleza jinsi matumizi ya mishata yanavyojitokeza katika shairi hili. (alama 4)

(f) Andika ubeti wa pili kwa lugha ya nathari. (alama 4)

SEHEMU B: RIWAYA

S.A. MOHAMED: UTENGANO

Jibu swali la 2 au la 3.

“... wewe kwako toka lini mwanamke kuwa mtu? Wangapi umewatenda?

(a) Eleza muktadha wa dondo hili. (alama 4)

(b) Kwa kutoa mifano mine mwafaka, dhihirisha ukweli wa dondoo hili. (alama 16)

Kwa kurejelea vipengele vifuatavyo vya matumizi ya lugha katika riwaya ya Utengano, onyesha jinsi mwandishi amevitumia kufanikisha maudhui:

(i) Uzungumzinafsi; (alama 10)

(ii) Taswira; (alama 10)

SEHEMU C: TAMTHILIA

KITHAKA WA MBERIA: KIFO KISIMANI

Jibu swali la 4 au la 5

“Dalili ya mvua ni mawingu”.

Kwa kuzingatia mtawala wa Mtemi Bokono, thibitisha usemi huu. (alama 20)

“Nitoeni! Nitoeni kaburini. Ondoeni undongo. Ondoeni undongo nitoke kaburini.”

(a) Eleza mukthdha wa dondoo hili. (alama 4)

(b) Taja na ueleze tamathali za usemi mbili zilizotumiwa katika dondoo hili. (alama 4)

(c) Kwa kurejelea tamthiliya nzima, fafaua hoja sita kuonyesha jinsi dondoo hili linavyoonyesha kinyume cha mambo. (alama 12)

SEHEMU D: HADITHI FUPI NA FASIHI SIMULIZI

K. W. WAMITILA: MAYAI WAZIRI WA MARADHI NA HADITHI NYINGINE.

Jibu swali la 6 au la 7.

6. “Ana nini motto huyu! Nimemtesekea na ufakiri wote huu nilionao”

(a) Eleza muktatdha wa dondoo hili. (alama 4)

(b) Eleza tatizo alilokuwa nalo anayerejelewa kasha ufafanue vitendo vinavyodhihirisha kwamba alikuwa na tatizo. (alama 6)

(c) Anayetoa kauli hii alikuwa na msimamo gani kuhusu tatizo la mtoto? (alama 4)

(d) Kwa kutoa mifano mitatu mwafaka, eleza hali zinazoweza kulaumiwa kwa tatizo la anayarejelewa. (alama 6)

FASIHI SIMULIZI

7. Huku ukitoa mifano mwafaka, linganisha na utofautishe kipera cha vitenda wili na kile cha methali. (alama 20)